

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**De Ivstitia Et Ivre Libri Decem, Reuerendi P. F. Dominici
Soto, Segobiensis, Ord. Præd. Theologi præclariss.**

Soto, Domingo de

Venetiis, 1608

2 Vtrum iurare sit licitum.

urn:nbn:de:hbz:466:1-38878

est suboritur. Vtrum iuramenta assertorium, & promissorium sint eiusdem speciei. Apparet enim pars negatiua vera, propterea quod asserere & polliceri abque iuramento diuersæ figuræ sunt & speciei. Itemque dubium ratio offert de simplici & execratorio. Nam qui execratur, malum sibi iudicio Dei imprecatur. Ad vtrumque tamen breui responso eodemque bimembri sit satis. Respondetur namque si ratio iurandi per se in omnibus consideretur eiusdem esse omnia speciei: Deum enim in testem implorare siue in assertionibus siue in promissionibus fiat siue in execrationibus eadem est iurandi species, quia idem est testis & testimonium. Differunt tamen accidentiè, hoc est ratione materiei, quæ per se alio genere differunt, vt pollicitatio & assertio, si enim animal per album diuidas & nigrum, licet per se duæ sint differentia coloris, sunt tamen genere animalis accidentaria. Secundum dictum sit quod quamuis simplex iuramentum, & quod sit execratorium eiusdem sint speciei, nihilominus aut virtus aut vitium iurandi alteri seu virtuti seu vitio imperat, sicuti vbi quis ob machiam suatur. Quare qui in se execratorie iurat imperat virtuti maledictionis supra se, & qui perperam iurat imperat eidem vitio. Est enim execrari horrore & abominationi rem habere: significat ergo qui per execrationem iurat ad eò mendaciam abominari, vt si mentatur rem horrendam sibi optet accidere. Et ad hoc etiã reducitur, vt supra dicebamus imprecatio benedictionis. Sic me Deus adiuet &c. quæ abusiue dicitur execratio propterea quod videtur illam à contrario sensu includere.

ARTICVLVS II.

Vtrum iurare sit illicitum.

Habito quid sit iurare, subsequitur inquisitio vtrum sit licitum. Et respondet D. Thom. duabus conclusionibus. Prior est. Iuramentum secundum se est licitum & honestum. Id quod duplici ratione probat, videlicet ex origine, vnde sit honestum, quoniam ius iurandum or-

tum ex catholica fide habuit, qua homines credunt & profitentur Deum infallibilem omnium habere veritatem & provisionem. Secundo ex fine vnde sit licitum, quia inductum, vt ait Hebræos 6. Paul. est vt sine litibus imposito homines in pace & tranquillitate viuat. Secunda conclusio: Iuramentum ob malum vsum, id est quia si sine necessitate & cautela sit in malum cedit. Primum quia irreuerentia sit Deo ex leui causa cum in testem adducere. Secundo quod ea iurandi consuetudine periculum peierandi creatur, ob id quod homo facile verbo delinquit. Vnde Iac. 3. si quis in verbo non offendit, hic perfectus est vir. Vnde & Eccles. 23. dicitur iurationi non assuescat os tuum multi enim casus in illa. Hic primum omnium notandus est sensus primæ conclusionis, iuramentum secundum se est licitum & honestum. Videtur enim sibi post contradicere art. 5. vbi admonet idcirco non esse appetendam iurationem, quod non numeratur inter ea que sunt per se appetenda. Atque adeo docet non esse per se virtutem, sed ratione necessitatis. Responso tamen est, quod secundum se, aliter hic quam illic vsurpat. Hic enim idem est iuramentum secundum se, quod consideratum vt abstrahitur ab v su hoc vel illo. Illic autem idem est quod consideratum seclusa necessitate. Sunt enim aliquæ virtutes quæ per se seclusa aliæ necessitate habent speciem boni, vt charitas, religio &c. Aliæ verò quæ seclusa necessitate per se non essent virtutes. Vt penitentia, quæ nisi peccatum ingruisset in orbem, non esset virtus. Et tale est iuramentum, vt illic explicabitur. Secundo, meminisse oportet hæresim fuisse, vt lib. 3. distinctio. 59. refert Bonauentura Manichæorum: quamuis Guid. Carmelita, non nisi Vualdens. eam impingat nullo latens esse licitum iurare. Quippe quod à Christo Matth. 5. profusum interdictum aiebat, est tamen manifestus error. Cui quidem in primis reclamation testimonium Deut. 6. quo D. Thom. priorem conclusionem affirmat. Dominum Deum tuum timebis, & per nomen eius iurabis. Nam et si imaginem potius permissionis, præferat quam præceptionis, est nihilominus vera permissio tanquam rei licitæ, ac si dixisset: Non tibi simpliciter iurare iudicium.

Secundum.

Duplex virtutum genus.

beo, sed ubi eam necessitatem ratio attulerit, non per falsos deos, sed per me iurabis.

Hieron. Tameñ Hieron super Math. cap. 5. & refertur 22. questio. 1. can. considera cui & Theophilactus astipulatur, permissionem illam non intelligat, ut fieret sine culpa, sed ut usura permittitur & meretricium, tanquam minus malum. Ait quippe iurare per Deum concessum fuisse illi populo: non quod rectè hoc facerent, sed quod melius, puta minus malum esset per Deum, quam per idola iurare. Hoc autem non planè intelligo. Nam iurare si consideretur sine veritate & iustitia & iudicio, nunquam fieri neque in illo populo potuit contra culpam, & ideo in hoc sensu nunquam fuit concessum: ubi vis autem illi comites adsum licitum est iurare: quapropter absque ullo dubio intelligitur permissio licita. Sed forsitan sentit Hieronymus vana iuramenta per Deum permissa fuisse Iudæis, hoc est leuioris illis fuisse prentiam quam nobis, ut auerterentur ab idolatrarum iuramentis per creaturas. Et in hoc sensu subdit quod euangelica veritas non recipit iuramentum, cum omnis sermo fidelis pro iure iurando sit. Non autem quod neget iuramentum quando legitime fit, licitum est se. Ingenue quippe illic ait, quod qui iurat aut veneratur, aut diligit eum per quem iurat. Est ergo catholica veritas iuramentum quandoque esse licitum, & contra iuramentum falsitas hæretica. Et probatur secundò præter allegatam auctoritatem exëplis ipsius Dei & Sanctorum. Iuravit enim Deus per semetipsum Abraham (ut habetur in Genesi) quod ex eius semine missurus esset super omnes gentes benedictionem. Veruntamen Deus non ea ratione iurat qua homines: nempe quod indigeat veritate suam iuramento confirmare. Tam firma quippe est simplex eius assertio, quam iuratio: iurat enim per semetipsum. Sed ut concilio Toletano habetur quod 22. questio. 4. cano. immutabilis refertur, iurare Dei est à seipso ordinata nullatenus conuellere, sicuti penitere, eadem ordinata cum voluerit immutare. Sic enim per Hieremiam dicitur: Loquar aduersum gentem, ut e radicem & destruiam & disperdam. Si penitentiam egerit gens illa à malo suo, agam & ego penitentiam à malo quod cogitavi, ut facerem eis. Itaque quod Deus sine iuramento affirmat, non nunquam eum comminatorium immutat: quod verò iuramento assertit immutabile firmat. Et ideo ministerium filij sui tanquam immutabile iuramento firmavit Abraham. Vnde in Phil. 109. è regione iuramento Dei eius opponitur penitentia. Iuravit enim, inquit, Dominus, & non penitebit eum, id est qui iuravit non penitebit. Tu es sacerdos in æternum. &c. Et ad Hebr. 6. Paul. Volens, inquit, Deus abundantius ostendere immobilitatem consilij sui, interposuit iurandum, ut per duas res immobiles (scilicet pollicitationem & ius iurandum) quibus impossibile est mentiri Deum formissimum solatium habeamus. Quod si quaeras utrum Deus possit iurare per alium à se. Paulus illic negatiter respondet. Homines enim, inquit, per maiora se iurant, Deus autem, quia maiorem se non habet, iurat per seipsum. Ratio verò cur per alium iurare nequit, est eadem ferme ratio ne qua Deus iurat angelus: de quo Apocalyp. decimo, legitur iurare per vicentem in secula seculorum. Non quod celestis. Angelus iuratoria firmitate indiget, quoniam mentiri nequit: sed ut D. Thom. præfenti questio. art. 10. ait: Si ad ostendendum id quod affirmat ex infallibili fixaque & immutabili Dei dispositione procedere. Prepositio per, designat auctoritatem in eo per quod iuratur que sit principium confirmandi veritatem, veritas autem quam Deus profert, non potest per aliud certius principium stabiliri, potest tamen iurare in alio tanquam in illo cuius ministerio suam enuntiat veritatem. Vnde super illud Amos 4. Iuravit Dominus in sancto suo, ait glossa. In seipso, vel in filio, vel in al quo electo angelo, vel in homine. Et Hier. addit, vel in omni quod factum est. Iurare autem hominis ut præfati sumus, est Deum in teste suæ dictionis asserte. Quod & sanctis in usu fuit. Adiuravit enim Abraham famulum suum, dum eum in Mesopotamiam legauit quæstum exorem. Et in libro suo. Et in iure iurando, viuunt Dominus, vbi sunt crebro David & Salomon, & reliqui Patriarchæ. Nam (ut est apud Hieremiam) illud iurandi excoptum concessum erat tunc temporis. Atqui sub lege Euangelica Paul. variè quoque iurasse compertur: ut ad Roma Testis est mihi Deus.

Iuramentum Dei & Sanctorum.

Iurare Dei qd.

SOTO
de Iure
Legibus
DII
13

Deus & ad Gala. Ecce coram Deo, quia nō
 mentio: quinta tamen religione & vene-
 ratione quæstione sequenti adnotabitur.
 Hæsitabit autem forsân hic lector virum
 iusiurandum non solum permissio sit, ve-
 rum etiam nonnunquam affirmatum præ-
 ceptum. Ad quod citra vllam controuersia
 affirmanter responderetur. Hoc. n. in primis
 patet ex vsu. habet. n. ius quæcunq; publi-
 ca potestas, ita ciuilibus quâ spiritualis iure &
 more exigedi à ciue, & à quocunq; sibi sub-
 dito iuramentum ad deie genda coercendaq;
 mala, quæ siue in republicæ perniciæ
 oboritur, siue in iniuriâ proximi. Et qui
 tunc non iuraret contra præceptū ageret
 non solum obedientiæ, verū & religionis,
 cuius generis, vt ar. 4. patet est iuramen-
 tum. Quin vero quandoq; non requisitus
 tenetur vir bonus iusiurandum offerre,
 vel ad liberandum innocentem à morte
 vel pro alio magno bono publico. Et tunc
 vsq; adeo bonum est iurare, vt non iurare
 delictum sit: quæ utiq; ratione huiusmodi
 iuramenta dicuntur simpliciter necessaria
 vt pote quæ sine culpa prætermitti nō pos-
 sunt. Atq; illic præcipue verum habet psal-
 mus ille, Laudabuntur omnes qui iurant
 in eo, nimirum in Deo Quod si per cundā
 do institeris qualenam præceptum sit. Res-
 pondeatur esse naturale & diuinum per in-
 de ac mādara Decalogi. Atq; hoc est quod
 rationes D. Th. planè demonstrā. Probat
 n. ratio prior, iuramentum ab honore ho-
 nestum fieri, qui Deo à iurāte defertur: dū
 illum per fidem Catholicam confitetur ef-
 se caput perennemq; fontem omnium ver-
 ritatum, habereq; omnium provisionem.
 Id quod à S. Th. non sine causa appositū.
 • Quamquam n. constaret Deum esse om-
 nium scientem, nisi profiteremur curā ha-
 bere nostri non esse idoneus, qui in testē
 à nobis adduceretur. Nā alioqui licet pos-
 set, fortasse nollet nobis asserta attestari
 nostra. Itaq; vt hæc rationem plene perspi-
 cias: sicut naturali lumine varietates om-
 nes per sua cuiusque principia sapiens de-
 monstrat (siquidem auctore Arist. tunc vnā
 quamque rem scire arbitramur, cum prin-
 cipia prima vsque ad elementa cognoscim-
 us) ita & eadem nos admonet naturalis
 ratio: sed præsertim catholica fides & reli-
 gio, vt dubia omnia rerum in humanis cō-
 mercijs contingentium, quæ aliter defini-
 te nequeunt, per diuinum testimonium,

quasi per primum supremumque verita-
 tis principium, & fontem omnino confir-
 metur. Atqui ex hoc capite, nempe quia
 iurare ex fide catholica nascitur, sub gene-
 re religionis hanc virtutem, art. 4. collabi-
 mus. Secunda item ratio palam ostendit
 præceptum esse naturale. Est namque ho-
 mo animal suapte natura politicum & ci-
 uile: haud tamen humanam respublica
 perdurare valeret, nisi fides, quæ, vt auctor
 est. 1. de offic. Cicero. dictorum est conuen-
 torumque constantia & veritas firmum
 inter homines haberet fundamentum:
 quod profectō absque diuino testimonio
 stabiliri nequiret. Etenim si status huma-
 næ innocentie perdurasset, nunquam con-
 cessum fuisset hominibus iurare, eo quod
 nulla occurrisset tunc iurandi necessitas:
 sed simplici verbo prestarent sibi homines
 mutuo certam fidem. Ad hæc nos ergo sin-
 ceritatem reuocare sasagens Christus, ait,
 sit sermo vester est est, non non. At verō
 quoniam inter alias plagas, quas nobis
 versutus ille serpens impexit (qui vt ha-
 betur Ioan. 8.) mendax semper fuit & pa-
 ter mendacij, hæc fuit vna insignis, quod
 auctoritas hominum vsque adeo fuit ex-
 inde sauciata & labefactata, vt non faci-
 le homines digni sint, quibus adhibeatur
 fides, clamante Psalmista: Ego dixi in ex-
 cessu meo, omnis homo mendax. Atqui
 ab hac latione alierum subinde accepim-
 us incredulitatis vulnus: nempe quod
 cum difficultate quæ nos lateat credi-
 mus. Ob hanc ergo necessitatem indulta
 nobis diuinitus est iurandi facultas.
 Ex quo colligitur iuramentum non esse
 illarum virtutum, vt paulo ante diceba-
 mus, quæ per se absque vlla necessitate
 sunt virtutes, sed earum quas sola neces-
 sitas numero virtutum apponit. Indulset
 enim Deus nobis hanc iurandi facultate-
 m, ob suam in nos charitatem, nempe
 vt sine litibus inapposito, in pace sem-
 per & tranquillitate viuamus. Id quod ad
 subsequendum intellectum plurimum
 conducit. Et ex hac parte est hoc naturale
 præceptum: nempe ob necessitatem con-
 firmandæ inter homines fidei, supposita
 autem necessitate, tunc quodd non nisi per
 verum Deum iuremus, aut per creaturas
 in ipsum relatas, non solum naturale, sed
 ius diuinum positium est. At qui hic est
 sensus testimonij citati Deutero. 6. Quare

Natura
 lis fides.

Ioan. 8.

Psal. 15.

testimonia diuina adducta, vt illud ad Hebr. 6. Quod iuramentum est omnis controuersia finis ad confirmationem ius explicans naturale. Vnde Iurifconsultus in c. de iureiuran. ff. Maximum inquit remedium expediendarum litium in vsum venit iuristurandi religio. Et lib. offi. Cic. Nullum ait vinculum adstringendam fidem iureiurando maiores nostri arctius esse voluerunt. A eodem Philoso. 1. c. 3. Res inquit honorabilissima est iuramentum, cuius ideo venerationem nunquam antiqui tribuerunt, nisi illis quos pro Deis colebant. Sed rogas nunquid tunc solum licitum est iurare, quando simpliciter necessarium, puta in precepto. Respondetur, non tunc solum, verum quando fuerit vtile tunc et est licitum. Duo namque illud faciunt legitimum, scilicet iusta necessitas & pia utilitas.

Offert tamen nobis non infimam ambigendi rationem, locus ille euangelicus Christi, Matth. 5. Ego autem dico vobis non iurare omnino. Vnde D. Tho. primum exruit. Nam cum relata. Iudaeorum seu licentia, seu facultate adiecerit. Ego autem dico vobis est omnem nobis ocluisse iurandi locum. Quod ideo interpretatus Iacobus Apost. Ante omnia, inquit, fratres mei, nolite iurare: Non ergo solum non est preceptum, imò nec videtur permissum.

D. Hiero. super eundem locum facit se extricat, dicens, non prohibuisse illic Christum iurare per Deum, sed tantum per creaturas blasphemè, ponendo in illis finem, vt idololatricè faciebant. Atque in eandem sententiã subscripsit Innoc. extra de iururan. canon. Et si Christus. Quam quidem hic D. Tho. deserit, Augustinum sequutus aliter sententiã. Et re vera euangelium ipsum prater Augustini auctoritatem plane demonstrat: deteruisse nos Christum ab omni iuramento, siue per creaturas, siue per Deum. Id quod hoc pacto conuincitur. Non tantum nos hoc loco iurare iurabam, se re vera immo dicè per illas iurare, etiam vt ille populus citra idolatricè labem in more habebat.

Nam cum veritas illas sancta que lege casset. Non periurabis, & reddes altissimo iuramenta tua, adiecit. Ego autem dico vobis non iurare omnino, nec per calum, & cet. Palam constat non tantum vetuisse nos per creaturas idololatricè more iurare, sed illo quoque pacto quo referuntur

in Deum, tunc enim redduntur iuramenta Deo. Si autem reprehendit iurare catholicè per creaturas, quod subinde intelligendum est, quando fit sine necessitate, arctius increpare voluit iuramenta per Deum, Nam quibus casibus fas est iurare per Deum, simul & per creaturas orthodoxè iurare licet: & quibus non est licitum iurare per creaturas, maius nefas est iurare per Deum. Liebat namque illi populo, sicut nobis iurare per creaturas. Quæ utique ratione Christus, Matth. 23. Phariseos insimulabat, quod dicerentur plebè iurare per templum aut per altare non esse iuramentum, sed iurare per aurum templi, aut per oblationem, propterea quod periuros imposita poena auri & oblationis castigabant. A cecidit in confirmationem sententiã huius creaturarum differentia, quibus rem Christus explicuit. Deus quippe vii factorum sapientes docent, tribus modis in rebus existit: qua certe ratione per creaturas iurare licet. Existit inquam in illis per essentiam, presentiam, & potentiam. Vnde quo explicaret modum, primum meminit celi & terre. Cælum namque sedes thronusque Dei, idcirco censetur, quod illic existimatur potissimum reside, vbi conspicitur terra vero eò occupatur scabellum pedum eius, quod hæc omnia inferiora, veluti vestigia sunt ipsius. Et quia Cælum, vt habetur Esai. 23 & terram implet, per periphrasim depingitur quasi homo, qui cælo sederet, & terram pedibus contingeret. Ciuitas autem Hierusalè, loca omnia facta designat, vbi Deus colitur, illic enim præcipue existimatur esse per presentiam, vbi orantes eum illo colloquimur, sed nomen natione capitis vniversa complexus est, quæ eius nomen & potentie subduntur. Et ideo in causam quod nefas est iurare per caput, subneuit, quod naturam capitis iurare non possumus de albo in nigium. (& si arte possumus capillos defecare) quoniam tota natura opificium est Dei. Constat ergo illic à Christo nos quodamtenus esse iuratione per creaturas interdictos, quatenus in ipsis Deus existit: nempe sine iustitia, veritate, iudicio. Ex quo fit planè consequens vt iam supra illatum est, & iuratione per Deum vrgentiore nobis ratione interdicti, vt pote quæ quando fit abiq; necessitate & utilitate peior est. Subiicit illud tamen

in Deum, tunc enim redduntur iuramenta Deo. Si autem reprehendit iurare catholicè per creaturas, quod subinde intelligendum est, quando fit sine necessitate, arctius increpare voluit iuramenta per Deum, Nam quibus casibus fas est iurare per Deum, simul & per creaturas orthodoxè iurare licet: & quibus non est licitum iurare per creaturas, maius nefas est iurare per Deum. Liebat namque illi populo, sicut nobis iurare per creaturas. Quæ utique ratione Christus, Matth. 23. Phariseos insimulabat, quod dicerentur plebè iurare per templum aut per altare non esse iuramentum, sed iurare per aurum templi, aut per oblationem, propterea quod periuros imposita poena auri & oblationis castigabant. A cecidit in confirmationem sententiã huius creaturarum differentia, quibus rem Christus explicuit. Deus quippe vii factorum sapientes docent, tribus modis in rebus existit: qua certe ratione per creaturas iurare licet. Existit inquam in illis per essentiam, presentiam, & potentiam. Vnde quo explicaret modum, primum meminit celi & terre. Cælum namque sedes thronusque Dei, idcirco censetur, quod illic existimatur potissimum reside, vbi conspicitur terra vero eò occupatur scabellum pedum eius, quod hæc omnia inferiora, veluti vestigia sunt ipsius. Et quia Cælum, vt habetur Esai. 23 & terram implet, per periphrasim depingitur quasi homo, qui cælo sederet, & terram pedibus contingeret. Ciuitas autem Hierusalè, loca omnia facta designat, vbi Deus colitur, illic enim præcipue existimatur esse per presentiam, vbi orantes eum illo colloquimur, sed nomen natione capitis vniversa complexus est, quæ eius nomen & potentie subduntur. Et ideo in causam quod nefas est iurare per caput, subneuit, quod naturam capitis iurare non possumus de albo in nigium. (& si arte possumus capillos defecare) quoniam tota natura opificium est Dei. Constat ergo illic à Christo nos quodamtenus esse iuratione per creaturas interdictos, quatenus in ipsis Deus existit: nempe sine iustitia, veritate, iudicio. Ex quo fit planè consequens vt iam supra illatum est, & iuratione per Deum vrgentiore nobis ratione interdicti, vt pote quæ quando fit abiq; necessitate & utilitate peior est. Subiicit illud tamen

tamen

SOTO
de iure
Legibus
DII
13

famen, quoniam minori ad maius cū dēs
 erat argumen-um. Quapropter Iacobus
 documen-um Christi explicatius referens,
 ait ca. 5. Ante omnia si artes charissimi, nolite
 iurare, neque per cælum, neque per ter-
 ram, neque aliud, quodcunque iuramen-
 tum: hoc est, neque per Deum, neque per
 aliam creaturam. At protinus hinc argu-
 mē-um robustius exurgit. Si Christus nos
 illis modis iurandi per Deum & creaturas
 interdixit, qui antiquo populo liciti erant,
 in nullo ergo casu reliquam ullam nobis
 fecit facultatem iurandi. Id quod concessu
 esset absurdissimum, cum auctor ipse na-
 turæ ius tum necessarium naturale, non sit
 credendus abrogasse. Respondet ergo in li-
 bro de mendacio. August. c. 15. quod cum
 Paul. post mandatū Domini non semel
 iurauerit, ipse nobis mandati sensum aper-
 uit. Vnde quod dictum est, nō iurare om-
 nino, subintelligendum est, absque vigen-
 te necessitate. Ne scilicet iurando, ad facili-
 tatem iurandi veniatur, & ex facilitate, ad
 consuetudinem, atque ita ex consuetudine
 ad periurium decidatur. Et infra: Intelli-
 gendum est, inquit, illud quod positum est
 omnino, vt quātum in te est, non affectus,
 non amor, nō quasi pro bono cum aliqua
 delectatione appetas iusiurandum. Hæc il-
 le. Hoc tamen si verum fari licet, non ple-
 nē rei satisfacere videtur. Id enim totum
 quod August. ait nobis esse prohibitū, pa-
 riter erat & illi populo interdictum. Quo-
 niam non modo iurare sine vidente neces-
 sitate, verum & consuetudo & appetentia
 iurandi iure naturæ prohibita est: ius au-
 tem naturæ non solum Hebræos, verum &
 vniuersos mortales sēper obligauit: Chri-
 stus verò aliquid nobis singulare inhibere
 vixit, quandoquidem nos cum illis cō-
 ferendo dixit: Audistis quia dictum est an-
 tiquis, ego autem dico vobis. Relolutio er-
 go responsionis (si verum conijcimus) est,
 quod est legislator noster nihil prorsus no-
 bis vetuerit, quod antiquis non erat veti-
 tum; explicuit tamen aliquid, quod illis nō
 erat vsq; adeo apertum, ac deinde docuit,
 id quod illis erat turpe, nobis ratione sta-
 tus esse turpius. Ad cuius intellectum no-
 tandum, vixque partem esse præceptum
 naturale, scilicet & iurare quando ratio id
 admonet, & neutquam iurare quando ne-
 cessitas neque vtilitas adest. Idem enim est
 iurare non omnino, ac si dicas, non occide

re, non furari, &c. Sed rogās cur non adie-
 cit, nisi in necessitate aut cum vtilitate. Re-
 spondetur. Vt in expositione Decalogi
 libr. 2. respondimus id non fuisse opus:
 quoniam præceptum naturale sub quan-
 tumcunque vniuersalibus verbis propona-
 tur nullatenus includit casus quos natura
 ipsa non comprehendit. Quod enim iudex
 malefactores, aut suum quilibet aggressi-
 forem occidat, non est exceptio illius præ-
 cepti, non occides; quoniam similes ca-
 sus nunquam illic fuerunt inclusi. Eodem
 ergo pacto, nolite iurare omnino, casus
 necessitatis non includit. Quapropter per
 inde omnino antiquos, vt nos obligabat.
 At verò, vt ex verbis Euangelij coniectari
 licet, populus ille vel Pharisæorum sedu-
 ctione, vel ob suam cœcūitiam non arbi-
 trabatur intramenta per aliquas creaturas,
 vt per templū & altare esse iuramenta:
 quod Christus (vt modo dicebamus) Matt.
 23. declarauit. Et ideo forsitan neque puta-
 bant, licet falsum dicerent esse periuros: &
 ideo ait Christus, nolite iurare omnino.
 Vbi aduerbum omnino, non excludit om-
 nes casus: (quandoquidem multi neces-
 sitatem iurandi afferunt) sed modos omnes
 & figuras iurandi, vbi non adest necessitas,
 scilicet neque per cælum, neque per terrā,
 &c. quæ ipsi non pro iuramentis ducebāt.
 Itaque sicuti in precedentibus monitis.
 Audistis quia dictum est antiquis, non oc-
 cidetis: ego autem dico vobis, quia omnis
 qui irascitur fratri suo reus erit iudicio: nō
 adiecit illud quasi antiquitus esset licitum,
 sed id quod ignorabant explicuit, sic vbi di-
 xit: Nolite iurare omnino, neque per cœ-
 lum, &c. Nil vetuit quod vetitum non erat
 sed explicuit iuramenta per creaturas ve-
 re esse iuramenta. Ob idque esse illicita
 quando sunt vana. Diuus Bonauen. lib. 3.
 distin. 39. quæst. 2. art. 1. nescio quid hic di-
 stinctionis comminiscitur. Ait enim Chri-
 stum non dixisse: Omnino nolite iurare.
 Nam tunc omnes vniuersaliter exclusis-
 set casus: sicuti qui ait, omne animal non
 est homo, omnē hominem à ratione ani-
 mali excludit, sed dixit: Nolite iurare om-
 nino. Vbi cū omnino ponatur post ue-
 gationem non facit sensum, nisi particu-
 larem, vt si dicas, non omne animal est ho-
 mo: quare non fuit sensus, vt nullo modo
 iuremus, sed quod non omnibus casibus
 iuremus. At verò non crediderim Chri-
 stum

Dubita-
 tio.

Nobis
 turpi iu-
 rare quā
 antiqs.

stum huius dialecticæ meminisse, sed vniuersum dixisse ne iurarem. Subintellesta tamen, vt dictum est, restrictione iuris naturalis, scilicet vbi vel necessitas, vel pietas aliud exegerit. Super hæc autem forsanos Christus admonitos hoc mandato curauit iuramentorum frequentiam, multo nobis esse turpiorem quam illis. Christiani enim illa deberent lucis opera de se vbi que præstare, vt ad conciliandam inter se fidem nullo indigerent iuramento. Debet enim vt ait Christus iustitia nostra super illam Iudæorum abundare. Vnde super Matt. citatus supra Hieron. Veritas, inquit, euangelica, iuramentum non recipit: cum omnis sermo veri fidelis, pro iureiurando sit. hæc Hieron. In cuius exemplum, etsi Deus antiquitus iurasse legatur, tamen magister noster Christus nunquam iurauit. Sed plurimum aiebat. Amen amen dico vobis. Sub quibus vique verbis nulla delicti iuramenti vis. Perinde enim est prorsus ac si dicas: verè seu firmiter dico vobis: quem admodum apud Lucam ipse illud exposuit. Secundum argumentum D. Thomæ est. Nihil quod à malo est, videtur licitum, nam mala arbor fructus bonos facere nequit, sed iuramentum, ait Christus esse à malo. Sit enim inquit, sermo vester est est, non non, quod autem amplius est, a malo est. Hæretici negantes, vilo pacto fas esse iurare aiebant simplicem assertionem aut negationem scilicet est est, non non, esse à bono Deo, id autem quod amplius est nempe iuramentum esse à Deo malo. Duo enim principia Manichæi ponebant boni & mali, idque aiebant id Christum significasse: glossæ tamen hoc apertissimum hæreticum est Manichæorum. Legitimus autem sensus est Augustini in libro de sermone Domini in monte, quod allegatur 22. q. 1. cano. ita ergo, vbi ait iuramentum non esse malum: sed à malo nempe à mala causa, puta ex infirmitate & plaga humani generis, quam de peccato originali accepit. Et per hæc verba exponitur aliud eius dictum super epistolam ad Galat. & citatur ibi canon non est. Vbi ait quod iuramentum est à malo, non quidem iurantis, sed increduli iuramentum petentis. Haud enim docuisse potes, petere iuramentum esse semper malum culpæ, sed ait à malo petenti scilicet à malo poenæ, quam per originalem culpam eorum aximus: est enim iam no-

bis inde naturale malum incredulitas in rebus grauibus. Effet tamen peccatum de leuissimis iniuriarum postulare. Tertium denique argumentum est, exquirere signum diuinæ prouidentie est tentare Deum. Secundum illud Deuter. 6. Non tentabis Dominum Deum tuum: qui autem iurat videtur eiusmodi signum exquirere, ergo id perperam facit. Responsionis autem summa consistit in duobus. Primum, quod tentare Deum non est quomodolibet signum eius exposcere, sed id absque necessitate & vtilitate facere. Quemadmodum ille qui de turre se præcipitem daret (quod Sathanas Seruatori nostro suadebat) vt experiretur si manus illi Deus supponeret. Et veluti ille qui in duellum descendit cum altero in testimonium veritatis. Potest enim alter patere: & si est occulta, non debet illo modo probari. Qui autem iurat, pro necessitate & vtilitate facit. Secus si cadens ferum manu vellet palpare, quod iam inhibuitur est. At quoniam statim solutio hæc redargui potest, quod saltem iuramentum res apparet frustanea. Quoniam nunquam aut per quam rarissime Deus veritatem pandit, seu illum qui peierat prodendo, seu ei qui rectè iurat testimonium publice ferendo. Respondet D. Thom. Quod est non id præfenti seculo faciat, nulli se propterea periculo iurans exponit: quandoquidem certum est in die iudicii testimonium laturum, quando vt 1. ad Cor. 4. ait Paul. manifestabit abscondita cordium. Videtur tamen animus huic solutioni egeritæ acquiescere. Nam testimonia peritura in iudicio, vt testes illicò veritatem probarent: Si ergo Deus rem quam quis iurat non continuo attestatur, & quod in extremo iudicio futurum sit, homines laetè, videtur religio iurandi superuacua. Respondetur quod quod fundamentum testimonii iurandi non est quod Deus conuictus, sicuti homines, sit testimonium laturus, sed fides & honor quem mortales illi, quem pro Deo colunt deserunt. Vnde illa existimatio orta est quod nullus sit creditus, tum Deo illam irretentiam exhibere, tum etiam sibi illud periculum in illis iudicii creare, si falsum iurat. Pungit huiusmodi scriptulus quod saltem qui falsè aut vanè iurat Deum tentet. Quandoquidem testimonium Dei absque necessitate exquirat. Respondetur nec vanè iurantes tenent

Hieron.
Christi
non iura
uit.

S. e. dñi
argum.
D. Tho.

R. Xpo.
A. Aug. 22
q. 1. can.
ita ergo

SOTO
de iure
Legis
DII
13

gare Deum: quoniam nihil aliud faciunt quam simpliciter invocare testimonium dæmonum nulli se exponentes periculo, sed suo arbitratui committendo, si voluerit testimonium perfacere. Qui autem se præcipitat aut duello certat, aut ardens ferrum tangit, propterea Deum tentat, quia exponit se manifestatio periculo si Deus eum eripere tenuerit. Adde quod etiam scelestissimus homo qui nefandissima crimina multiplicatis iuramentis inique conterege perisisset, periculo se quoque exponeret, ut Deus miraculo illum proderet.

ARTICVLVS III.

Virum congruo ires comites iuramenti assignentur.

Quonia iusurandum (vt supra dictum est) & art. s. iterum repetetur, non est earum virtutum, quæ per se absque necessitate honestatè habent, consequens fit vt certis comitibus & ornamentis antequam sit licitum, sit vestiendum. De quibus D. Thom. duabus conclusionibus respondet. Prior est. Tres sunt necessarii comites, quibus iuramentum honestatur: nempe veritas, iustitia, & iudicium. Conclusio hæc nõ solum ratione, sanctorumque testimonio, sed oraculo item sacre scripturæ nititur. Ait enim Deus Hierem. 4. Iurabis, viuit Dominus in veritate, in iudicio & iustitia: quod exponens Hieronymus: Animaduertendum inquit est, quod iusurandum hos habet comites, scilicet veritatem, iudicium & iustitiam. Probatur ratione. Quoniam per iuramentum Deus qui summa veritas, summaque iustitia est, in seipsum adducitur, necessarium ad eius reuerentiam est, vt id quod iuratur primũ sit verũ, mox iustũ & æquum: sed tertio præterea circumspectio iurandi requirit, vt non leuiter, sed maturo iudicio, & discretione fiat. Exigit ergo veritas, iustitia & iudicium. Posterior conclusio. Iuramentum cui veritas nõ subest dicitur falsum & mendax: cui vero non subest iustitia, dicitur iniquum & illicitum: sed quod leuiter sine necessitate & iudicio fit dicitur temerarium. Tameñ ubi si iustitia deest, vel iudicium cõmuni nomine dicitur incautum. Vide ergo quanta sit iuramenti maiestas, quantaque sit religio per ornandum, antequam sit audendum. Addit quip-

pe illie Hieron. quod si tria ista defuerint, nequaquam erit iuramentum, sed periurium. Et intelligit non solum periurium, vbi tria simul defuerint, sed etiam vbi cuiusque eorum quod præmissum abfuerit. Tameñ diuersa ratione & gradu: vt quæstione subsequenti patebit. Quo fit vt si hæc illegitima iuramenta ad normam violatæ prohibitionis accommodentur, quæ est ne nomen Dei assumamus in vanum, diuersa in illis cõprietur vanitatis ratio. Vanum quippe est, quod sit frustra, puta quod sine suo causet. Diuersimode ergo hæc vana sunt. Nã vbi non est veritas iustum sua euacuatur substantia, & medulla, perinde atque auelana sine nucleo. Vbi autè aliquid iuratur iniquũ, vt hominẽ occidere, iuramentum fit secundo gradu vanũ: quia è regione aduersatur scopo & fini, nempe iustitiæ ad cuius custodiam concessa nobis est iurandi facultas, sicut vana est oratio qua irritatur Deus. Iustum autè temerarium, & vanum caret causa iurandi, nempe necessitate: sicut vana fuisset penitentia, vbi nullum præfuisset peccatum. Requiritur igitur veritas primum omnium in iuramento, in assertorio quidem, vt id quod asseritur, verum omnino sit, atque id quod negatur, sit vtique falsum: in promissorio vero, vt id quod promittitur, si licitũ modo fuerit, tempore & loco impleatur. De secundo autem comite nempe de iustitia dubium nonnullum exiit, an in solo promissorio locum habeat. Enimvero si ad rem tantum quæ iuratur sit iustitia referenda, illi soli competit, vt si quod promittimus iustum sit: in assertorio vero ait hic Caiet. ineptũ esse assignare iustitiam quantum ad rem iuratum. Possum, n. ego asserere sub iuramento me aut illum, scelera quæ iniusta sunt opera patrassè. Imo quamuis asseram iurando id quod non est malum, vt me esse pransum, iuro quidem rem veram, sed tñ inepte dicitur iusta, sicuti si iurarem falsum, non ideo iurare videor rem iniustam, si autè iustitia referatur ad causam, vt nemo iuret, nisi iusta de causa etiã competit assertorio: sed tamen nõ ita appareret proprium propterea quod iustitia, hoc pacto generaliter & cõiuncta aliis includeret comites, scilicet & vere discrete iurare. Quapropter maluit Caiet. hunc comitem soli promissorio congruere. At vero forsã rectius & assertorio quoque censetur proprie conuenire. Nam iustitia proprie

Iuramentum vanum.

Veritas.

Iustitia.

Caiet.

Prior conclusio.

Posterior conclusio.